



Rzeźba Św. Jana Nepomucena wraz z postumentem

Program prac konserwatorskich
dla kamiennego pomnika
zlokalizowanego w miejscowości
Makowice, gmina Skoroszyce

Dorota Gryczewska
dyplomowany konserwator
zabytków

maj 2025

OPIS OBIEKTU

Obiekt znajduje się w miejscowości Makowice (woj. opolskie). Kamienna rzeźba św. umieszczona na niskiej prostokątnej podstawie i niewielkim cokoliku o wklęsłym wykroju boków, pierwotnie stała na murze okalającym plac kościelny. Na frontowej ścianie postumentu data 1778.

Figura przedstawiająca św. Jana Nepomucena tradycyjnie przedstawiona jest w kontrapoście, szatach kapłańskich z krzyżem ułożonym na prawym przedramieniu. Obie dłonie przytrzymują krzyż. Sutanna odsłania czubki butów. Na niej komża z delikatną koronką sięgająca do wysokości kolan. Na ramiona zarzucona futrzana pelerynka.

Dziś figura przechowywana przy kościele św. Andrzeja w Makowicach.

TECHNIKA I TECHNOLOGIA

Rzeźba świętego, wykuta z jednego bloku kamienia- granitowa. Połączona z cokolikiem na kotwę metalową i zaprawę.

Postument składający się z jednego bloku granitowego



Widoczny mur z umieszczoną na nim figurą świętego -1929-30



Figura na murze kościelnym 1967

OPIS STANU ZACHOWANIA ZABYTKU

Obiekt w stanie złym. Całość pokryta czarnymi nawarstwieniami krzemionkowymi, brudem, sadzą i mikroorganizmami. Widoczne złuszczenia powierzchni kamienia. Widoczne złuszczające się warstwy przemalowań. Struktura miejscowo osłabiona. Widoczne ubytki formy i szereg drobnych ubytków głównie na krawędziach. Brak głowy świętego. Brak palmy. Kamienny cokół i figura połączone niestabilnie. Figura zdjęta z muru i ułożona frontem do dołu na drewnianych paletach w plebanijnym ogrodzie- z powodu braku dostępu stan zachowania przodu rzeźby jest nieznanym.

OCZEKIWANE EFEKTY PRAC

Celem prac jest przede wszystkim poprawa stanu technicznego oraz estetyki obiektu. Zakłada się wykonanie rekonstrukcji głowy świętego wraz z aureolą oraz rekonstrukcji palmy na podstawie istniejącej fotografii archiwalnej. Po zakończeniu prac obiekt zostanie ustawiony na powrót na murze kościelnym w przygotowanym do tego celu miejscu.

WSKAZANIE CZYNNOŚCI PRZEWIDZIANYCH DO WYKONANIA (METODY, MATERIAŁY I TECHNIKI)

1. Transport obiektu do pracowni.
2. Usunięcie resztek spoin i zapraw widocznych pomiędzy blokami kamiennymi (figura i postument) metodami mechanicznymi, z zachowaniem należytej ostrożności.
3. Rozłączenie bloków kamiennych (figury i cokołu) oraz usunięcie metalowego trzpienia. W przypadku trudności z rozmontowaniem- sklejenie niestabilnego połączenia poprzez zapuszczenie spoiny klejem epoksydowym bądź klejem mineralnym do kamienia
4. Wykonanie badań stratygraficznych warstw barwnych na powierzchni rzeźby w celu rozpoznania pierwotnej kolorystyki
5. Usunięcie warstw przemalowań i ewentualnych nieestetycznych kitów z powierzchni kamieni (cokołu i rzeźby) świętego metodami mechanicznymi.
6. Usunięcie brudu i nawarstwień z elementów kamiennych przez oczyszczenie wodą pod ciśnieniem, parą wodną wspomaganą roztworami kwasu fluorowodorowego lub fluorku amonu (maksymalnie 5%). W razie potrzeby doczyszczanie kamienia z użyciem lasera
7. Odkazanie obiektu metodą natryskową środkiem biobójczym, np. roztworem alkoholowym Biotinu T firmy C.T.S czy Lichenicydy 264 firmy Bresciani. Dopuszcza się użycie innego preparatu, pod warunkiem, że będzie to środek, który nie zwiększy zasolenia i nie wpłynie negatywnie na obiekt w inny sposób.
8. Wykonanie odplamiania kamieni metodą chemiczną np. przez okłady wybielające z podchlorynu wapnia czy perhydrofluorowęglanu (wybór środka po wykonaniu prób) zabieg do wykonania jedynie w przypadku braku osiągnięcia zadowalającego efektu po wykonaniu oczyszczania podstawowego
9. Odsalanie kamienia metodą swobodnej migracji do rozszerzonego środowiska- w przypadku zauważenia zwiększonej porowatości warstw przypowierzchniowych kamienia
10. Klejenie oraz podklejanie ewentualnych pęknięć i odspojień żywicami sztucznymi (zabieg do przeprowadzenia w przypadku zauważenia tego typu zniszczeń).
11. Uzupełnienie ubytków. Metodę uzupełniania dobrać do charakteru i wielkości ubytku (kity mineralne barwione w masie o odpowiedniej frakcji kruszywa).
12. Rekonstrukcja głowy Jana Nepomucena na podstawie zachowanej fotografii archiwalnej w sztucznym kamieniu. Wykonany w materiale odwracalnym (głina, plastelina) model głowy do zaakceptowania w trakcie prac podczas komisji z udziałem WKZ
13. Patynowanie powierzchni kitów i ewentualnych pozostałych plam w celu unifikacji kolorystycznej całości
14. Zabezpieczenie powierzchni kamienia poprzez pokrycie krzemooorganicznym środkiem hydrofobowym.
15. W razie zauważenia podczas oczyszczania śladów po polichromii- zabezpieczenie reliktyw przez pokrycie Paraloidem B-72
16. W razie zauważenia reliktyw złocień na figurze- rekonstrukcja złocień złotem płatkowym
17. Wykonanie rekonstrukcji aureoli na podstawie zachowanego zdjęcia archiwalnego w blasze miedzianej i złocenie złotem płatkowym

18. Wykonanie rekonstrukcji palmy na podstawie zachowanego zdjęcia archiwalnego w blasze miedzianej i złocenie złotem płatkowym
19. Montaż postumentu i figury na murze kościelnym w miejscu pierwotnym na przygotowanym do tego celu miejscu
20. Montaż aureoli i palmy na klej epoksydowy

DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA



Ogólny widok obiektu- rzeźba Jana Nepomucena



Cokół obiektu- widoczne porażenie mikroorganizmami



Fragment obiektu- porażenie mikroorganizmami



Fragment obiektu- ubytek i pęknięcie na cokole



Fragment obiektu- nawarstwienia krzemionkowe na pelerynie



Fragment obiektu- nawarstwienia krzemionkowe i przemalowania na pelerynie



Widoczne nawarstwienia i drobne ubytki



Warstwa przemalowania



Fragment obiektu- widoczne nawarstwienia i osłabiona struktura kamienia w dolnej części



Widoczne złuszczenie powierzchni kamienia



Przemalowania na koronce



Widoczna osłabiona struktura kamienia w dolnej części sutanny



Widoczne pęknięcia szczelinowe postumentu



Brak wypełnienia zaprawą pomiędzy kamieniami



Ogólny widok obiektu



Mur przy kościele z przygotowanym miejscem pod figurę

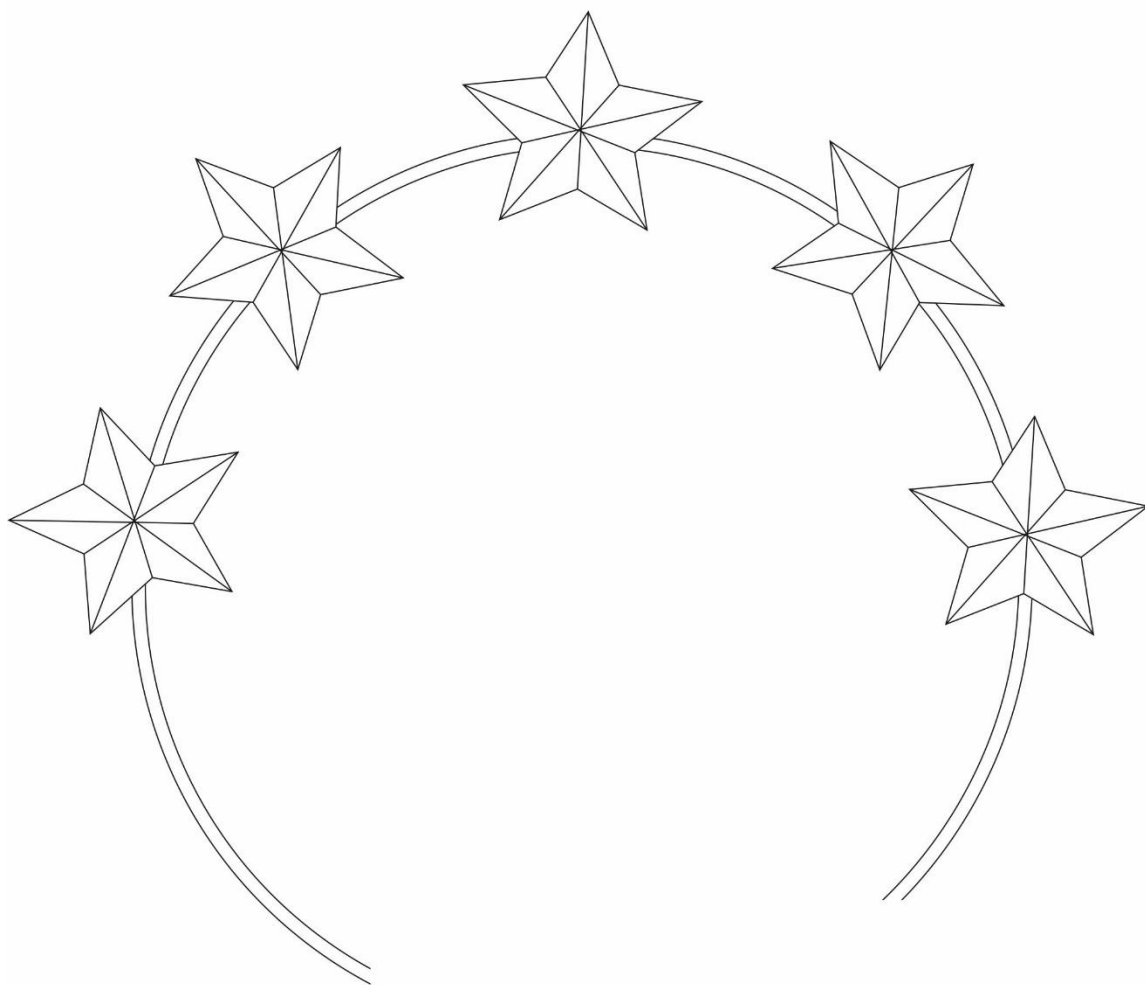


Mur przy kościele z przygotowanym miejscem pod figurę

PROJEKT AUREOLI



Fotografia archiwalna 1967r.



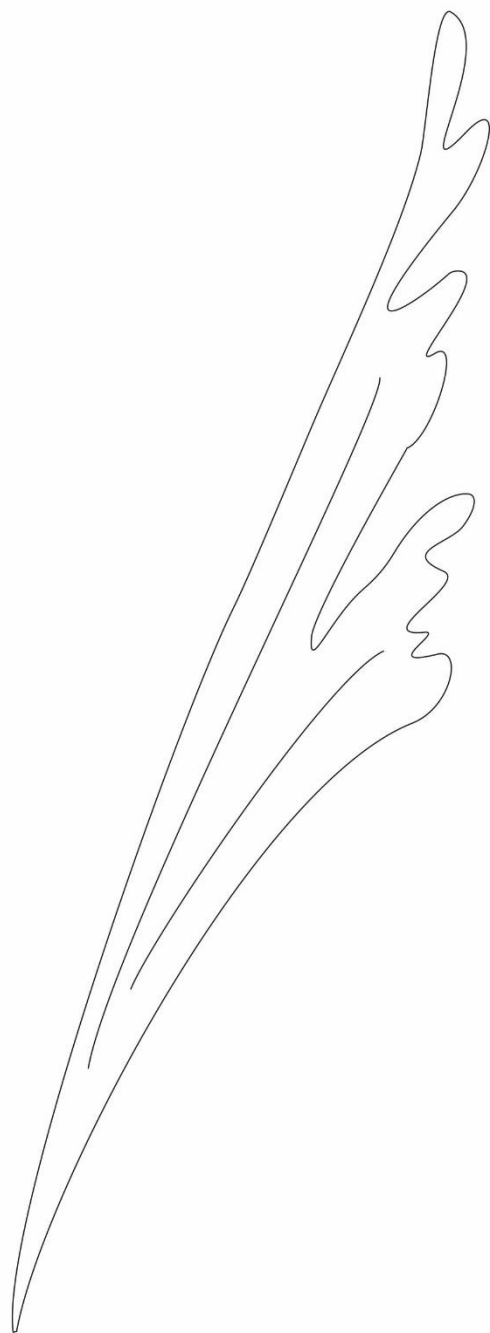
Aureola wykonana z miedzi i złocena złotem płatkowym



Fotografia archiwalna 1967r.



PROJEKT PALMY



Palma wykonana z miedzi i złożona złotem płatkowym

Projekt głowy wykonany na podstawie fotografii archiwalnej



PROJEKT MONTAŻU FIGURY I COKOŁU NA MURZE KOŚCIELNYM



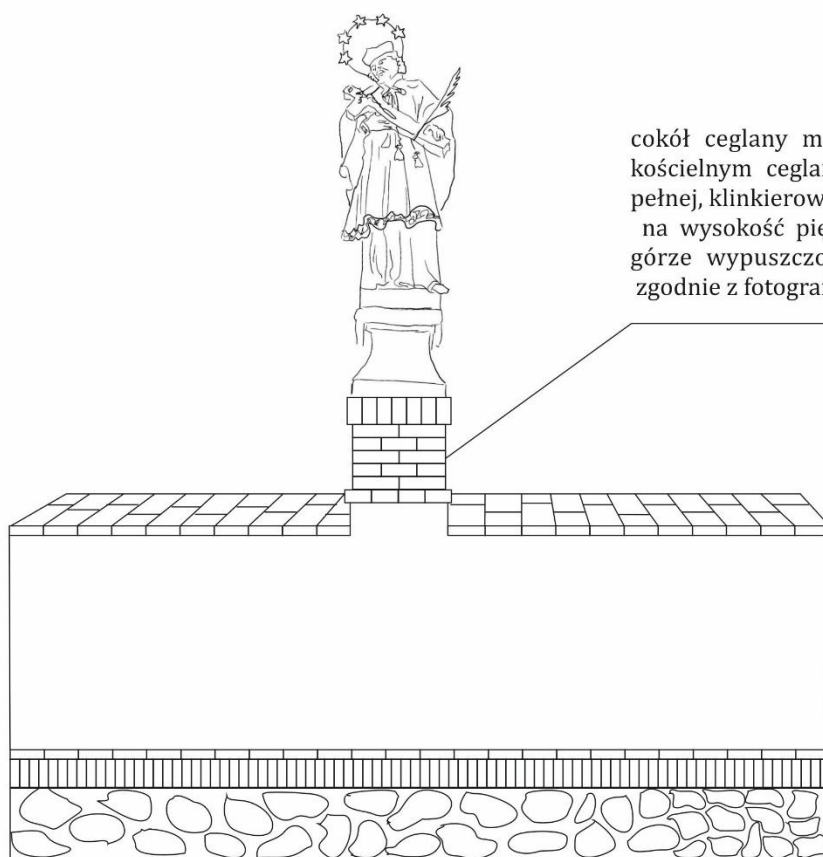
Fotografia archiwalna lata 30 XX w



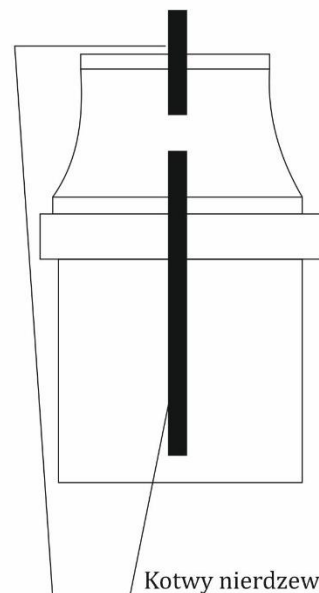
Fotografia archiwalna 1962r



Widok współczesny



cokół ceglany murowany na istniejącej na murze kościelnym ceglanej podstawie wykonany z cegły pełnej, klinkierowej murowanej na zaprawie trasowej, na wysokość pięciu warstw plus rolka z cegieł na górze wypuszczona od krawędzi na ok. 3-4 cm zgodnie z fotografiami archiwalnymi



W murowany postument ceglany wpuszczony pręt nierdzewny fi 20 mm zamontowany od spodu kamienia w istniejącym gnieździe na kotwę chemiczną

Kotwy nierdzewne